

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji językowej . Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

hiszpański

Swipe to change

Niewypłacalność/upadłość

Hiszpania

1 Wobec jakiego podmiotu można wszcząć postępowanie upadłościowe?

Sądowe postępowanie upadłościowe, zwane *concurso de acreedores*, ma zastosowanie zarówno do dłużnika cywilnego, jak i do przedsiębiorcy, niezależnie od tego, czy są oni osobami fizycznymi czy też osobami prawnymi. W ustawie nr 25/2015 z dnia 28 lipca 2015 r. ustanowiono szczegółowe przepisy regulujące przebieg postępowania upadłościowego w przypadku dłużnika będącego osobą fizyczną, w szczególności w celu zapewnienia możliwości zwolnienia dłużnika z długów nieuregulowanych w toku postępowania.

Istnieje możliwość ogłoszenia upadłości każdego dłużnika, niezależnie od tego, czy jest osobą fizyczną (uwzględniając małoletnich lub osoby pozbawione zdolności do czynności prawnych) czy prawną, przedsiębiorcą czy konsumentem, chociaż w ustawie przewidziano pewne przepisy dotyczące określonych rodzajów dłużnika, w szczególności w przypadku spółek prawa handlowego lub konsumentów.

Upadłość osób prawnych może zostać ogłoszona nawet wówczas, gdy są one w likwidacji. Nie ma znaczenia, czy są one częścią grupy przedsiębiorstw, ponieważ możliwe jest ogłoszenie upadłości jednego niewypłacalnego przedsiębiorstwa lub większej ich liczby, ale nie grupy jako takiej.

Postępowanie upadłościowe może zostać wszczęte w odniesieniu do spadku, pod warunkiem że spadek nie został przyjęty wprost.

Nie można ogłosić upadłości podmiotów wchodzących w skład organizacji terytorialnej państwa, organów publicznych i innych podmiotów prawa publicznego.

2 Jakie przesłanki muszą zostać spełnione, aby można było wszcząć postępowanie upadłościowe?**2.1. Przesłanki wszczęcia postępowania upadłościowego:**

W ustawie przewidziano określone subiektywne i obiektywne przesłanki, które muszą zostać spełnione, aby można było wszcząć postępowanie upadłościowe:

A) przesłanka subiektywna: istnieje możliwość ogłoszenia upadłości każdego dłużnika, niezależnie od tego, czy jest osobą fizyczną czy prawną, przedsiębiorcą czy konsumentem, chociaż w ustawie przewidziano pewne przepisy dotyczące danego rodzaju dłużnika, w szczególności w przypadku spółek prawa handlowego lub konsumentów.

Nie można ogłosić upadłości podmiotów wchodzących w skład organizacji terytorialnej państwa, organów publicznych i innych podmiotów prawa publicznego;

B) przesłanka obiektywna: niewypłacalność dłużnika rozumiana jako brak zdolności do regularnego pokrywania spoczywających na nim zobowiązań.

2.2. Strony, które mogą wystąpić o wszczęcie postępowania

W zależności od tego, czy wniosek o wszczęcie postępowania upadłościowego zostaje złożony przez dłużnika czy przez wierzycieli, warunki złożenia wniosku są różne.

Jeżeli z wnioskiem o wszczęcie postępowania upadłościowego występuje dłużnik (postępowanie dobrowolne), musi on przedstawić przed sądem dowody świadczące o tym, że jest aktualnie niewypłacalny lub że grozi mu nieuchronna niewypłacalność, tj. że nie będzie w stanie regularnie pokrywać spoczywających na nim zobowiązań. Jeżeli dłużnik jest aktualnie niewypłacalny, ma obowiązek wystąpić z wnioskiem o wszczęcie postępowania upadłościowego w terminie dwóch miesięcy od dnia, w którym zdał lub powinien był zdać sobie sprawę ze swojej niewypłacalności.

Zgodnie z obowiązującym prawem we wspomnianym terminie dwóch miesięcy dłużnik może jednak powiadomić sąd, że negocjuje warunki ugody dotyczącej refinansowania swojego zadłużenia z wierzycielami; w takim przypadku bieg terminu ulega zawieszeniu na czas trwania negocjacji, a wierzyciele nie mogą wszcząć odrębnego postępowania egzekucyjnego z majątku dłużnika niezbędnego mu do prowadzenia działalności przez okres trzech miesięcy.

W przypadku braku porozumienia z wierzycielami po upływie tego okresu dłużnicy muszą wystąpić o wszczęcie postępowania upadłościowego w terminie jednego miesiąca.

Dłużnicy muszą załączyć określone dokumenty do wniosku o wszczęcie postępowania, takie jak sprawozdanie z prowadzonej działalności gospodarczej, spis inwentarza składników majątku, wykaz wierzycieli ze wskazaniem gwarancji kredytowych oraz wykaz pracowników wraz z księgami rachunkowymi, jeżeli dłużnicy są zobowiązani do ich prowadzenia.

Dłużnicy, którzy mogą być osobami fizycznymi lub prawnymi, są zobowiązani do wystąpienia z wnioskiem o wszczęcie postępowania upadłościowego, jeżeli są aktualnie niewypłacalni, tj. nie są w stanie regularnie pokrywać spoczywających na nich zobowiązań. Natomiast w przypadku, w którym dłużnikom grozi nieuchronna niewypłacalność (tj. w sytuacji, gdy dłużnicy nie są jeszcze niewypłacalni, ale przewiduje się, że wkrótce staną się niewypłacalni), dłużnicy są po prostu uprawnieni do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości.

Przy składaniu wniosku do sądu gospodarczego (*juzgado de lo mercantil*) należy spełnić określone wymogi przewidziane w art. 6 ust. 2 ustawy o upadłości (Ley Concursal): załączyć do wniosku sprawozdanie dotyczące historii finansowej i prawnej dłużnika; wskazać, czy dłużnik prowadzi działalność gospodarczą; jeżeli dłużnik jest osobą prawną, musi wskazać udziałowców/akcjonariuszy, syndyków lub likwidatorów oraz biegłego rewidenta; załączyć do wniosku spis inwentarza składników majątku i praw wraz z informacjami umożliwiającymi ich identyfikację; załączyć do wniosku wykaz wierzycieli w porządku alfabetycznym wraz z ich danymi adresowymi oraz informacjami na temat kwoty i terminu wymagalności wierzytelności oraz istniejących gwarancji; w stosownych przypadkach do wniosku należy załączyć wykaz pracowników; jeżeli dłużnik jest zobowiązany do prowadzenia ksiąg rachunkowych, musi dostarczyć te księgi; jeżeli dłużnik wchodzi w skład grupy przedsiębiorstw, musi poinformować sąd o tym fakcie i przedłożyć skonsolidowane sprawozdanie finansowe grupy.

Dłużnicy są zobowiązani do współpracy z sędzią odpowiedzialnym za przeprowadzenie postępowania upadłościowego oraz z syndykami; taka współpraca nie ogranicza się wyłącznie do biernego spełniania nakładanych na nich wymogów, ale obejmuje również aktywne przekazywanie informacji na temat wszelkich istotnych kwestii. Zobowiązanie to obejmuje również obowiązek stawienia się przed stosownym organem (sądem lub syndykami), współpracy z tymi organami oraz udzielania im informacji. Wspomniane zobowiązania mają zastosowanie do dłużników będących osobami fizycznymi oraz do dłużników pełniących *de facto* lub *de iure* funkcję organów zarządzających osób prawnych, niezależnie od tego, czy pełnią oni tę funkcję obecnie, czy też pełnili ją na przestrzeni ostatnich dwóch lat. Niedopełnienie tego obowiązku jest rozumiane jako domniemanie umyślnego działania lub rażącego niedbalstwa, co

pociąga za sobą ogłoszenie zawinionej upadłości (w przypadkach, w których zastosowanie mają przepisy dotyczące winy, tj. w przypadkach dotyczących zatwierdzenia niekorzystnej ugody lub wszczęcia postępowania likwidacyjnego).

Dłużnik może zostać pociągnięty do odpowiedzialności za niewypłacalność i ukarany. Jednym z celów postępowania upadłościowego jest zbadanie przyczyn niewypłacalności oraz – w szczególności – ustalenie, czy zachowanie dłużnika lub innych osób bezpośrednio lub pośrednio powiązanych z dłużnikiem przyczyniło się do doprowadzenia do niewypłacalności lub do pogorszenia sytuacji finansowej dłużnika. Wiąże się to z koniecznością przedstawienia wyjaśnień dotyczących odpowiednich zobowiązań za pomocą tabeli sankcji, o której mowa w art. 172 i 172a ustawy o upadłości.

2.3. Wszczęcie postępowania oraz moment, w którym postępowanie wywołuje skutki:

Sędzia musi zbadać przedłożoną dokumentację i w razie stwierdzenia istniejącej lub nieuchronnej niewypłacalności ogłasza niewypłacalność dłużnika w dniu wpłynięcia wniosku lub następnego dnia. Jeżeli przedłożona dokumentacja jest niekompletna, sędzia może jednorazowo wyznaczyć pięciodniowy termin na jej uzupełnienie.

Z wnioskiem o wszczęcie postępowania upadłościowego może wystąpić również dowolny z wierzycieli – w takim przypadku postępowanie to ma charakter przymusowy (*concurso necesario*). Wierzyciele występujący o ogłoszenie upadłości muszą przedstawić dowody świadczące o aktualnej niewypłacalności dłużnika oraz dowody świadczące o wydaniu nakazu egzekucji przeciwko dłużnikowi, potwierdzające, że uzyskano majątek niewystarczający do pokrycia zadłużenia, lub dowody potwierdzające wystąpienie określonych okoliczności faktycznych prowadzących do przyjęcia domniemania niewypłacalności dłużnika, takich jak: ogólne zaprzestanie spłaty zobowiązań przez dłużnika; dokonanie zajęcia obejmującego szereg składników majątku dłużnika; pospieszne ukrycie lub sprzedanie majątku czy zaprzestanie spłacania niektórych wierzycielności (podatków, składek na ubezpieczenie społeczne, roszczeń pracowników).

Jeżeli wniosek o wszczęcie postępowania upadłościowego został złożony przez wierzyciela, dłużnik zostaje wezwany do stawienia się przed sądem i ma możliwość złożenia zażalenia na postanowienie o ogłoszeniu upadłości. W takich przypadkach sędzia zwołuje rozprawę, na której strony mogą – z pewnymi ograniczeniami – przedstawić dowody, a sędzia musi rozstrzygnąć, czy dłużnik jest aktualnie niewypłacalny, i w razie potrzeby ogłosić upadłość. Postępowanie wszczyna się również w przypadku, gdy dłużnik przyjmie postanowienie o ogłoszeniu upadłości, nie zaskarży tego postanowienia lub nie stawi się na rozprawie.

Dłużnicy będący osobami fizycznymi, którzy znaleźli się w sytuacji aktualnej lub nieuchronnej niewypłacalności i których szacunkowe zobowiązania nie przekraczają kwoty pięciu milionów euro, mogą wystąpić z wnioskiem o wszczęcie postępowania mającego na celu zawarcie *pozasądowej ugody w sprawie płatności*. Osoby prawne, które spełniają wymogi ustanowione w art. 231 ustawy o upadłości, również mogą wystąpić z takim wnioskiem.

Postanowienie o wszczęciu postępowania upadłościowego staje się skuteczne z chwilą jego wydania, nawet jeżeli zostało zaskarżone.

2.4. Publikacja postanowienia o ogłoszeniu upadłości:

Publikacja postanowienia o ogłoszeniu upadłości odbywa się w miarę możliwości drogą elektroniczną. Wyciąg z tego postanowienia musi zostać opublikowany w dzienniku urzędowym (Boletín Oficial del Estado), chociaż sędzia może nakazać publikację postanowienia również w innych środkach masowego przekazu, jeżeli uzna to za konieczne.

2.5. Środki tymczasowe:

Na wniosek osoby występującej o wszczęcie postępowania upadłościowego oraz, w stosownych przypadkach, po złożeniu kaucji na pokrycie potencjalnych zobowiązań sędzia może – po uwzględnieniu wniosku – zastosować konieczne środki gwarantujące integralność majątku dłużnika zgodnie z przepisami ogólnymi prawa procesowego.

3 Jakie aktywa należą do masy upadłości? W jaki sposób rozporządza się aktywami, które zostały nabyte przez dłużnika lub zostały na niego przeniesione w toku postępowania upadłościowego?

3.1. Składniki majątku, które wchodzi w skład masy upadłości

Wszystkie składniki majątku i prawa dłużnika na dzień ogłoszenia upadłości, jak również wszystkie składniki majątku i prawa nabyte przez dłużnika lub włączone w toku postępowania składają się na masę upadłości lub „majątek objęty postępowaniem”. Nie dotyczy to tych składników majątku, które prawo uznaje za niezbywalne.

Wierzyciele dysponujący prawami pierwszeństwa w odniesieniu do statków wodnych lub statków powietrznych mogą wyodrębnić takie składniki majątku z masy upadłości, podejmując czynności przewidziane w przepisach sektorowych.

W przypadku postępowania upadłościowego z udziałem dłużników będących osobami fizycznymi pozostającymi w związku małżeńskim majątek osobisty tych małżonków będzie stanowił część majątku objętego postępowaniem, przy czym jeżeli małżonkowie zawarli umowę ustanawiającą małżeńską wspólność majątkową, składniki majątku wspólnego małżonków również zostaną włączone do masy upadłości, jeżeli będzie to konieczne do pokrycia zobowiązań dłużnika.

Postępowanie upadłościowe nie wiąże się z koniecznością zaprzestania działalności gospodarczej przez dłużnika – przedsiębiorstwo dłużnika może nadal prowadzić działalność zgodnie z przyjętymi ustaleniami dotyczącymi utrzymania lub zawieszenia uprawnień dłużnika. Ogólnie rzecz biorąc, w przypadku ustanowienia nadzoru nad korzystaniem przez dłużnika z przysługujących mu uprawnień dłużnik może zarządzać lub rozporządzać składnikami majątku wyłącznie po uzyskaniu zgody syndyków. Podejmowanie określonych czynności o charakterze ogólnym może być jednak dozwolone, jeżeli wchodzi one w zakres normalnej działalności przedsiębiorstwa. Co do zasady do czasu zatwierdzenia ugody z wierzycielami lub do czasu wszczęcia postępowania likwidacyjnego składniki majątku nie mogą bez zgody sędziego zostać obciążone w celu pokrycia kosztów ponoszonych przez niewypłacalne przedsiębiorstwo. W poniższej sekcji objaśniono kwestie związane z zawieszeniem uprawnień dłużnika lub ustanowieniem nadzoru nad sposobem korzystania przez dłużnika z przysługujących mu uprawnień.

W kontekście procesu refinansowania połowę finansowania w postaci nowych wpływów gotówkowych uznaje się za wierzycielność wobec masy upadłości.

4 Jakie uprawnienia przysługują odpowiednio dłużnikowi i zarządcy?

4.1. Uprawnienia dłużnika

Co do zasady punktem wyjścia jest rozróżnienie postępowania dobrowolnego i postępowania przymusowego (art. 22). W tym pierwszym przypadku dłużnik nadal zarządza i dysponuje swoim majątkiem oraz jest objęty nadzorem ze strony syndyka, który musi udzielić zezwolenia lub wyrazić na to zgodę.

W przypadku postępowania przymusowego dłużnik traci uprawnienie do zarządzania i dysponowania swoim majątkiem, które powierza się syndykowi. Przepisy te nie mają na celu ukarania dłużnika, lecz raczej zachowaniu jego majątku i zagwarantowaniu możliwości osiągnięcia celów postępowania.

Celem pozostaje jednak kontynuowanie działalności gospodarczej przez dłużnika, dlatego też w art. 44 zezwala się syndykowi na sporządzenie katalogu czynności, które – z uwagi na swój charakter i powiązane koszty – są zwolnione z konieczności ich objęcia niezbędnymi środkami kontroli. System jest elastyczny, ponieważ sędzia może – wydając postanowienie z uzasadnieniem – nakazać zawieszenie uprawnień dłużnika w przypadku postępowania dobrowolnego i nakazać objęcie dłużnika zwykłym nadzorem, polegającym na udzielaniu zezwoleń lub zgody, w przypadku postępowania przymusowego, wskazując ryzyko, którego zamierza się uniknąć, oraz korzyści, jakie planuje się uzyskać.

Podobnie – na wniosek syndyka – początkowe ustalenie dotyczące ograniczenia lub przekazania uprawnień może zostać zmienione na dowolnym dalszym etapie postępowania, również na mocy uzasadnionego postanowienia i po wysłuchaniu dłużnika (zmiany nie dokonuje się automatycznie), o ile dana zmiana zostanie opublikowana w takiej samej formie jak postanowienie o ogłoszeniu upadłości.

Z chwilą zakończenia postępowania uchyla się również wszelkie ograniczenia uprawnień. W przeciwnym razie obowiązują one do chwili zatwierdzenia ugody z wierzycielami, na mocy której mogą zostać ustanowione środki ograniczające uprawnienia dłużnika lub pozbawiające go takich uprawnień. Jeżeli postępowanie upadłościowe zakończy się wszczęciem postępowania likwidacyjnego, rozpoczęcie tego etapu pociąga za sobą zawieszenie uprawnień dłużnika.

Celem ustawy o upadłości jest zasadniczo zagwarantowanie zachowania majątku dłużnika objętego postępowaniem upadłościowym w nienaruszonym stanie; w niektórych przypadkach możliwa jest jednak sprzedaż majątku dłużnika w toku postępowania upadłościowego pod warunkiem uzyskania zgody sądu, co w niektórych przypadkach nie będzie konieczne. W postępowaniu upadłościowym możliwa jest również sprzedaż jednostek produkcyjnych zgodnie z przepisami art. 146a.

W drodze wyjątku od ogólnej zasady ciągłości działalności dłużnika przyjmuje się, że – na wniosek syndyka i po wysłuchaniu dłużnika oraz przedstawicieli pracowników – biura dłużnika mogą zostać zamknięte lub prowadzona przez niego działalność gospodarcza może zostać zawieszona. Jeżeli wiąże się to z koniecznością zbiorowego rozwiązania, zawieszenia lub zmiany umów o pracę, sędzia musi postępować zgodnie z przepisami szczególnymi.

W ustawie określono również szczegółowe obowiązki dotyczące ksiąg rachunkowych dłużnika. Skutki postępowania upadłościowego dla organów zarządzających niewypłacalnych osób prawnych są regulowane odrębnie.

4.2. Powołanie i uprawnienia syndyków:

Syndyk jest osobą lub organem odgrywającym kluczową rolę w postępowaniu upadłościowym, który udziela sędziemu wsparcia i jest odpowiedzialny za zarządzanie postępowaniem upadłościowym. Po wszczęciu postępowania upadłościowego sędzia nakazuje przystąpienie do drugiego etapu postępowania, w którym rozstrzyga się wszelkie kwestie związane z powołaniem, statusem, uprawnieniami i odpowiedzialnością syndyka.

Syndyka wybiera się spośród osób fizycznych i prawnych, które dobrowolnie zarejestrowały się w publicznym rejestrze upadłości (Registro Público Concursal) zgodnie z warunkami określonymi w przepisach prawa. W tym celu dokonuje się rozróżnienia między postępowaniami upadłościowymi prowadzonymi na małą, średnią i dużą skalę. Pierwszą osobę z listy powołuje się w drodze losowania, a następnie w kolejności, z wyjątkiem postępowań prowadzonych na dużą skalę, w toku których sędzia może powołać syndyka, którego uzna za najodpowiedniejszego, wskazując przyczyny wyboru, zgodnie z kryteriami przewidzianymi przez prawo. W przypadku postępowania upadłościowego dotyczącego instytucji kredytowych sędzia musi powołać syndyka spośród osób zaproponowanych przez Fundusz na rzecz Uporządkowanej Restrukturyzacji Banków (Fondo de Reestructuración Ordenada Bancaria). Sędzia powołuje syndyków spośród osób zaproponowanych przez Krajową Komisję ds. Rynku Papierów Wartościowych (Comisión Nacional del Mercado de Valores) w przypadku postępowania dotyczącego instytucji objętych nadzorem tej komisji lub nadzorem Konsorcjum Ubezpieczeń Odszkodowawczych (Consortio de Compensación de Seguros) w przypadku zakładów ubezpieczeń.

Z reguły powołuje się tylko jednego syndyka. Wyjątkowo ze względu na interes ogólny sędzia-komisarz w postępowaniu upadłościowym może wyznaczyć wierzyciela będącego przedstawicielem administracji publicznej lub wierzyciela reprezentującego podmiot prawa publicznego powiązany z administracją publiczną lub odpowiadający przed administracją publiczną jako drugiego syndyka.

W art. 33 ustawy o upadłości szczegółowo objaśniono obowiązki syndyków, dzieląc je na następujące kategorie: obowiązki o charakterze proceduralnym; obowiązki względem dłużnika lub jego organów zarządzających; obowiązki dotyczące kwestii pracowniczych; obowiązki dotyczące praw wierzycieli; obowiązki związane ze sprawozdawczością i oceną; obowiązki dotyczące sprzedaży lub likwidacji majątku; oraz obowiązki sekretarskie. Najważniejszym obowiązkiem syndyka jest przedłożenie sprawozdania, o którym mowa w art. 75, do którego załącza on propozycję spisu inwentarza oraz wykaz wierzycieli. Sędzia ustala wysokość honorarium syndyków zgodnie ze stawką określoną w dekrete królewskim nr 1860/2004 z dnia 6 września 2004 r.

Powołany syndyk musi przyjąć tę funkcję, przy czym może zostać odrzucony lub odwołany przez sędziego z uzasadnionych powodów. Syndycy mogą również powoływać delegowanych asystentów wspierających ich w pełnieniu ich obowiązków.

4.3. Sędzia-komisarz

Właściwość do rozpoznawania postępowań upadłościowych jest kwestią prawa handlowego jako szczególnej gałęzi prawa cywilnego. Sędzia orzeka o niewypłacalności i prowadzi postępowanie. W art. 86b ustawy organicznej nr 6/1985 z dnia 1 lipca 1985 r. o sądownictwie (Ley Orgánica del Poder Judicial) ustanowiono katalog kompetencji sędziów sądów gospodarczych, który obejmuje w szczególności kompetencję do rozstrzygania wszelkich kwestii związanych z postępowaniem upadłościowym.

Sędzia może ograniczyć prawa podstawowe dłużnika w postanowieniu o ogłoszeniu upadłości lub wcześniej jako środek służący zabezpieczeniu interesu prawnego. Ograniczenia takie mogą obejmować: a) kontrolę komunikacji telefonicznej i pocztowej; b) obowiązek przebywania w miejscu zamieszkania oraz ewentualne objęcie go aresztem domowym; oraz c) nakaz wejścia do pomieszczeń, w których zamieszkuje dłużnik, i ich przeszukania. Jeżeli dłużnik jest osobą prawną, środki te mogą również zostać podjęte w odniesieniu do wszystkich lub niektórych spośród jego aktualnych dyrektorów lub likwidatorów, a także w odniesieniu do dyrektorów lub likwidatorów, którzy pełnili tę funkcję na przestrzeni ostatnich dwóch lat.

W art. 8 ustawy o upadłości sędziemu-komisarzowi przyznaje się „wyjątkową i wyłączną” kompetencję do rozstrzygania szeregu kwestii dotyczących, zasadniczo, wszystkich powództw mających bezpośredni związek z takim majątkiem. Do jego kompetencji należy również wydawanie postanowień w kwestiach dotyczących zbiorowego zawieszenia umów o pracę w przypadku ogłoszenia upadłości pracodawcy oraz do rozpoznawania powództw mających na celu pociągnięcie dyrektorów lub likwidatorów niewypłacalnego przedsiębiorstwa do odpowiedzialności.

W odniesieniu do orzeczeń w trybie prejudycjalnym – i wyłącznie do celów postępowania upadłościowego – zakres właściwości sędziego rozszerza się również na kwestie administracyjne lub społeczne bezpośrednio związane z postępowaniem upadłościowym.

Ustawa o upadłości zawiera przepisy regulujące jurysdykcję krajową i właściwość miejscową oraz przepisy szczególne dotyczące trybu postępowania, które są nadrzędne wobec ogólnych przepisów prawa procesowego.

5 Jakie przesłanki muszą zostać spełnione, aby można było dokonać potrącenia wierzytelności?

Po wszczęciu postępowania upadłościowego potrącenie wierzytelności lub długów niewypłacalnego dłużnika nie jest już możliwe. Potrącenie jest jednak dopuszczalne, jeżeli stosowne wymogi zostały spełnione przed wydaniem postanowienia o ogłoszeniu upadłości, nawet jeżeli postanowienie zostało opublikowane w późniejszym terminie. Wspomniane wymogi są zasadniczo zawarte w art. 1196 kodeksu cywilnego (Código Civil) (wzajemność roszczeń, jednolitość długów oraz ich wymagalność i należność).

Wymogi te nie mają zastosowania do postępowania upadłościowego z elementem obcym, jeżeli prawo właściwe mające zastosowanie do wierzytelności wzajemnej dłużnika dopuszcza taką możliwość w przypadku niewypłacalności.

6 Jaki skutek wywiera postępowanie upadłościowe na obowiązujące umowy, których stroną jest dłużnik?

6.1. Wpływ na umowy, których dłużnik jest stroną:

Ustawa o upadłości reguluje wpływ postępowania upadłościowego na umowy zawarte przez dłużnika z osobami trzecimi, których realizacja rozpoczęła się przed wydaniem postanowienia o ogłoszeniu upadłości. Problem pojawia się w przypadku umów dwustronnych, ponieważ zgodnie z art. 61 ust. 1 umowy

jednostronne określają uznanie wierzytelności wierzycieli będących osobami trzecimi lub wymóg, aby ich wierzytelności zostały włączone do majątku objętego postępowaniem. Umowy zawarte z organami administracji publicznej podlegają przepisom szczególnym prawa administracyjnego.

Co do zasady art. 61 ust. 2 stanowi, że wydanie postanowienia o ogłoszeniu upadłości samo w sobie nie ma wpływu na umowy zawierające zobowiązania wzajemne niezrealizowane przez dłużnika lub drugą stronę. Zobowiązania dłużnika obciążają masę upadłości. Wszelkie odszkodowania z tytułu rozwiązania umowy również uznaje się za wierzytelność wobec masy upadłości.

Samo ogłoszenie upadłości jednej ze stron nie wystarcza, aby zapewnić, że klauzule umowne ustanawiające uprawnienie do rozwiązania lub wypowiedzenia umowy zostaną uznane za spełnione w świetle prawa, co wzmacnia tym samym ważność tych umów.

Jeżeli leży to w interesie postępowania upadłościowego, syndyk (w przypadku zawieszenia) lub dłużnik (w przypadku objęcia nadzorem) może wystąpić o rozwiązanie umowy przez sędziego-komisarza. W takich przypadkach sędzia musi wezwać dłużnika, syndyka i drugą stronę umowy do stawienia się przed sądem. Jeżeli umowa została zawarta między osobami stawiającymi się przed sądem, sędzia wyda postanowienie o rozwiązaniu umowy. W przeciwnym wypadku spór rozstrzyga się w toku wpadkowego postępowania upadłościowego, a sędzia orzeka we wszelkich kwestiach dotyczących zwrotu należnych świadczeń i odszkodowań, które zostaną wypłacone z masy upadłości, co, oczywiście, może nie być interesujące, gdy kwota jest znaczna.

6.2. Rozwiązanie umowy z powodu braku świadczenia lub nienależytego świadczenia

Zgodnie z art. 62 ogłoszenie upadłości pozostaje bez uszczerbku dla możliwości rozwiązania umów dwustronnych z powodu późniejszego naruszenia postanowień umownych przez którąkolwiek ze stron. W przypadku umów o świadczenie usług ciągłych prawo do rozwiązania umowy może być wykonywane również wówczas, gdy do naruszenia postanowień umownych doszło przed wydaniem postanowienia o ogłoszeniu upadłości. Jednakże nawet jeżeli istnieje podstawa do rozwiązania umowy, sędzia – mając na względzie dobro postępowania upadłościowego – może nakazać wykonanie umowy, przy czym w takim przypadku płatności należne lub płatności, które muszą zostać wniesione przez dłużnika, zostaną pokryte z masy upadłości.

Wnioski o rozwiązanie umów należy kierować do sędziego-komisarza w toku wpadkowego postępowania upadłościowego. Jeżeli sąd uwzględni taki wniosek (i wyrazi tym samym zgodę na rozwiązanie umowy), wszelkie pozostałe do spłaty zobowiązania zostaną umorzone. Jeżeli chodzi o zobowiązania wymagalne, w przypadku gdy dłużnik naruszył postanowienia umowne przed ogłoszeniem upadłości, w toku postępowania upadłościowego uwzględnione zostaną wierzytelności wierzycieli, którzy wypełnili swoje zobowiązania umowne; jeżeli dłużnik naruszył postanowienia umowne po ogłoszeniu upadłości, wierzytelności stron, które wypełniły swoje zobowiązania, zostaną zaspokojone z masy upadłości. Wierzytelności będą obejmowały wszelkie odszkodowania (art. 62 ust. 4).

Art. 64 ustawy zawiera przepisy szczególne dotyczące wpływu postępowania upadłościowego na umowy o pracę, a w kolejnym artykule uregulowano kwestie związane z wpływem postępowania na umowy zawarte z kadrą kierowniczą wyższego szczebla.

7 Jaki skutek wywiera postępowanie upadłościowe na postępowania wszczęte przez poszczególnych wierzycieli (z wyłączeniem zawisłych spraw sądowych)?

7.1. Zakaz wytaczania nowych powództw o wydanie deklaratywnego orzeczenia ustalającego

Sędziowie orzekający w sądach cywilnych i sądach pracy nie mogą dopuszczać powództw, które powinny zostać rozpatrzone przez sędziego-komisarza (dotyczy to zasadniczo powództw przeciwko składnikom majątku dłużnika).

Jeżeli jedno z takich powództw zostanie omyłkowo dopuszczone, sąd nakaze umorzenie wszystkich postępowań i wszelkie dokonane czynności będą nieważne. Sędziowie orzekający w sądach gospodarczych również oddalają wszelkie powództwa wytoczone po wszczęciu postępowania upadłościowego aż do momentu zakończenia tego postępowania, jeżeli powództwa te dotyczą wierzytelności związanych z zobowiązaniami korporacyjnymi wobec dyrektorów niewypłacalnych spółek kapitałowych, którzy zaniedbali swoje obowiązki, i jeżeli istnieją przesłanki uzasadniające przeprowadzenie likwidacji.

7.2. Wpływ postanowienia o ogłoszeniu upadłości na postępowania wykonawcze i egzekucyjne przeciwko majątkowi dłużnika:

Co do zasady po wszczęciu postępowania upadłościowego nie można już wszcząć indywidualnego, sądowego ani pozasądowego postępowania egzekucyjnego, a także nie można kontynuować prowadzonego przeciwko dłużnikowi postępowania administracyjnego lub postępowania mającego na celu ściąganie podatków. Sankcją za naruszenie tego zakazu jest bezskuteczność podjętej czynności. W obowiązujących przepisach przewidziano dwa wyjątki, w których dopuszcza się możliwość kontynuowania postępowania egzekucyjnego pomimo wydania postanowienia o ogłoszeniu upadłości, do momentu zatwierdzenia planu likwidacji: a) administracyjne postępowanie egzekucyjne, w toku którego wydano nakazy zajęcia; oraz b) postępowanie egzekucyjne na gruncie prawa pracy, w toku którego dokonano zajęcia składników majątku należących do dłużnika przed wydaniem postanowienia o ogłoszeniu upadłości, o ile zajęte składniki majątku nie są potrzebne dłużnikowi do dalszego prowadzenia działalności gospodarczej lub zawodowej.

Jeżeli chodzi o toczące się postępowanie egzekucyjne, w art. 55 ust. 2 stwierdzono, że postępowania, które zostały już wszczęte, muszą zostać zawieszony w dniu wydania postanowienia o ogłoszeniu upadłości, bez uszczerbku dla możliwości rozpatrzenia odpowiednich roszczeń w toku postępowania upadłościowego.

W Hiszpanii obowiązują przepisy szczególne dotyczące egzekucji z zabezpieczenia – omówiono je w kolejnej sekcji dotyczącej wpływu postępowania na określone rodzaje wierzytelności.

8 Jaki skutek wywiera postępowanie upadłościowe na dalsze rozpoznanie sprawy sądowej zawisłej w momencie wszczęcia postępowania upadłościowego?

8.1. Wpływ na postępowanie o wydanie deklaratywnego orzeczenia – toczące się w momencie wydania postanowienia o ogłoszeniu upadłości

Postępowanie o wydanie deklaratywnego orzeczenia z udziałem dłużnika, które jest w toku w chwili wydania postanowienia o ogłoszeniu upadłości, może być kontynuowane do momentu wydania wyroku kończącego postępowanie w sprawie, chociaż – niezależnie od powyższego – postępowanie z udziałem osób prawnych występujących z roszczeniem odszkodowawczym przeciwko ich dyrektorom, likwidatorom lub biegłym rewidentom zostanie połączone z postępowaniem upadłościowym i będzie w dalszym ciągu toczyło się w przewidzianym trybie.

Postępowanie arbitrażowe: umowy o arbitraż z udziałem dłużnika stają się nieważne z chwilą wszczęcia postępowania upadłościowego (art. 52); tym samym wszczęcie postępowania arbitrażowego staje się niemożliwe po wydaniu postanowienia o ogłoszeniu upadłości. Postępowania będące w toku są kontynuowane do momentu wydania wyroku sądu polubownego kończącego postępowanie w sprawie.

8.2. Prawo dłużnika do wytaczania powództwa (art. 54):

W ustawie określono legitymację dłużnika do wytaczania powództwa stosownie do zakresu przysługujących mu uprawnień. Ogólnie rzecz biorąc, jeżeli dłużnik został objęty zarządem, syndyk może podejmować czynności o charakterze innym niż osobisty; jeżeli dłużnik został objęty nadzorem, przysługuje mu prawo do wytaczania powództwa po uprzednim uzyskaniu zgody syndyka, jeżeli czynności te wywierają wpływ na składniki majątku dłużnika. W przypadku objęcia dłużnika nadzorem, jeżeli syndyk uzna, że podjęcie danej czynności leży w interesie postępowania upadłościowego, a dłużnik nie zdecydował się na wytoczenie powództwa, sędzia może upoważnić do tego syndyka.

9 Czym charakteryzuje się co do zasady udział wierzycieli w postępowaniu upadłościowym?

9.1. Udział wierzycieli w postępowaniu upadłościowym

Wierzyciele mogą zwrócić się do sędziego o wszczęcie postępowania upadłościowego, a dłużnik może zakwestionować zasadność takiego wniosku – w takim przypadku przeprowadza się rozprawę, a sędzia orzeka, wydając postanowienie. Jeżeli sędzia zdecyduje się wszcząć postępowanie upadłościowe, takie postępowanie zostanie uznane za „przymusowe”, co zwykle oznacza, że dłużnik zostanie pozbawiony prawa do rozporządzania swoim majątkiem i zbywania go, a stosowne uprawnienia w tym zakresie zostaną zawieszane i przekazane syndykowi.

Po wszczęciu postępowania upadłościowego wierzyciele muszą zgłosić swoje wierzytelności w terminie miesiąca od dnia publikacji orzeczenia w dzienniku urzędowym (Boletín Oficial del Estado), a syndyk musi powiadomić każdego z wierzycieli wskazanych w dokumentacji przekazanej przez dłużnika o konieczności zgłoszenia jego wierzytelności. Ten sam termin obowiązuje w przypadku wierzycieli, których miejsce zamieszkania / siedziba znajduje się za granicą. Zgłoszenie to musi zostać sporządzone w formie pisemnej i zaadresowane do syndyka i musi zawierać niezbędne informacje na temat kwoty wierzytelności, daty powstania i terminu wymagalności, charakteru i oczekiwanej kategorii, a w przypadku domniemania prawa pierwszeństwa – również informacje na temat składników majątku lub praw powiązanych z daną płatnością oraz dotyczących ich wpisów w rejestrze. Należy również załączyć dokumenty potwierdzające. Zgłoszenia można dokonać drogą elektroniczną.

Syndyk musi podjąć decyzję w kwestii wpisania lub niewypisania poszczególnych wierzytelności, ich kwot oraz ich kategorii do wykazu wierzycieli towarzyszącego sporządzonemu przez niego sprawozdaniu. Wierzyciele, którzy nie zgadzają się z kategorią, do jakiej przypisano ich wierzytelności, lub z wysokością kwoty tych wierzytelności, a także wierzyciele, którzy nie zostali wpisani na listę, mogą zakwestionować sprawozdanie syndyka w terminie 10 dni, występując o wszczęcie wпадkowego postępowania upadłościowego – sędzia podejmuje decyzję w tej kwestii w drodze postanowienia. Przed złożeniem sprawozdania (w terminie 10 dni przed jego złożeniem) syndyk prześle wierzycielom, których adresami dysponuje, zawiadomienie w formie elektronicznej, informując ich o sporządzeniu projektu wykazu wierzycieli i spisu inwentarza. Wierzyciele, którzy będą mieli zastrzeżenia do wykazu sporządzonego przez syndyka, mogą zwrócić się do syndyka z pisemnym wnioskiem o skorygowanie wszelkich błędów lub przekazanie innych niezbędnych informacji.

Wierzyciele biorą również udział w postępowaniu na etapie zawierania ugody i likwidacji. Na etapie zawierania ugody wierzyciele mogą przedstawić propozycję ugody, a także zadeklarować gotowość do przyjęcia wstępnej ugody zaproponowanej przez dłużnika. W każdym przypadku wierzyciele zostaną wezwani do stawienia się na zgromadzeniu wierzycieli w celu omówienia treści ugody i wzięcia udziału w głosowaniu nad jej przyjęciem. Przyjęcie ugody wymaga uzyskania większości przewidzianej w art. 124 ustawy o upadłości. Procedura ta może zostać również przeprowadzona w formie pisemnej, jeżeli liczba wierzycieli przekracza 300 osób.

Niektórzy wierzyciele mogą sprzeciwić się decyzji o zatwierdzeniu ugody (dotyczy to wierzycieli, którzy nie stawili się na zgromadzeniu wierzycieli, lub wierzycieli, którzy zostali bezprawnie pozbawieni przysługującego im prawa głosu); w takiej sytuacji wspomniani wierzyciele mogą wystąpić o niewykonanie ugody.

Na etapie likwidacji wierzyciele mogą zgłaszać swoje uwagi na temat planu likwidacji przedstawionego przez syndyka oraz na temat sprawozdania ostatecznego do momentu zakończenia postępowania upadłościowego.

Na etapie klasyfikacji wierzytelności wierzyciele mający status strony mogą zgłaszać swoje uwagi na temat sprawozdania przedstawionego przez syndyka oraz na temat opinii wydanej przez prokuratora, mimo że nie mogą zgodnie z prawem składać niezależnych wniosków dotyczących klasyfikacji roszczeń. Ponadto, jeżeli chodzi o zakończenie postępowania upadłościowego, wierzyciele mogą również w niektórych przypadkach wnosić uwagi, aby sprzeciwić się zakończeniu postępowania.

10 W jaki sposób zarządca może wykorzystać aktywa masy upadłości dłużnika lub nimi rozporządzać?

10.1. Rozporządzanie składnikami majątku wchodzącymi w skład masy upadłości na początkowym etapie postępowania

Biorąc pod uwagę fakt, że wszczęcie postępowania upadłościowego nie skutkuje zawieszeniem działalności dłużnika, po wydaniu ogłoszenia upadłości dłużnik może nadal rozporządzać swoim majątkiem zgodnie z przyjętymi ustaleniami w przedmiocie nadzoru: jeżeli dłużnik został objęty nadzorem, może rozporządzać swoim majątkiem po uzyskaniu pozwolenia lub zgody syndyka, a jeżeli został objęty zarządem, odpowiedzialność za rozporządzanie jego majątkiem spoczywa na syndyku.

Do momentu zatwierdzenia ugody lub rozpoczęcia etapu likwidacji składników majątku wchodzących w skład masy upadłości zasadniczo nie można sprzedawać ani obciążać bez zgody sędziego. Nie dotyczy to: a) sprzedaży składników majątku, które syndyk uznaje za niezbędne do zagwarantowania rentowności przedsiębiorstwa lub pokrycia kosztów postępowania; b) sprzedaży składników majątku, które nie są niezbędne do zapewnienia ciągłości działalności dłużnika, przy czym w takim przypadku należy zapewnić, aby cena sprzedaży zasadniczo odpowiadała wartości przypisanej danemu składnikowi majątku w spisie inwentarza; oraz c) sprzedaży składników majątku, których dłużnik potrzebuje, by móc kontynuować działalność.

W tym ostatnim przypadku, jeżeli dłużnik nie został pozbawiony prawa do zarządu swoim majątkiem i zbywania go, syndyk może z wyprzedzeniem określić czynności lub działania niezbędne do zapewnienia przedsiębiorstwu możliwości dalszego prowadzenia działalności gospodarczej lub handlowej, które dłużnik może podejmować samodzielnie, w zależności od ich charakteru i kwoty, na którą opiewają. Dłużnik może również podejmować takie czynności od dnia ogłoszenia upadłości do momentu, w którym syndyk rozpocznie wykonywanie powierzonych mu obowiązków.

10.2. Rozporządzanie składnikami majątku wchodzącymi w skład masy upadłości na etapie likwidacji

Postępowanie likwidacyjne można podzielić na dwa główne etapy:

a) podejmowanie czynności likwidacyjnych zgodnie z planem sporządzonym przez syndyka, z zastrzeżeniem uwag dłużnika, wierzycieli i przedstawicieli pracowników oraz za zgodą sądu. W miarę możliwości prawo dąży do zapewnienia przedsiębiorstwu ochrony, dlatego też ustawodawca przewidział przepisy szczególne regulujące sprzedaż jednostek produkcyjnych. Plan może zostać zakwestionowany przed sędzią, a czynności likwidacyjne muszą zostać podjęte zgodnie z postanowieniami tego planu. Jeżeli plan nie zostanie zatwierdzony, zastosowanie mają przepisy dyspozytywne;

b) płatność na rzecz wierzycieli, pod warunkiem że taka płatność może się rozpocząć nawet w przypadku niezakończenia czynności likwidacyjnych. Należy jednak zauważyć, że nie wszystkie czynności likwidacyjne są podejmowane na tym etapie postępowania. Niektóre składniki majątku mogą zostać spieniężone na początkowym etapie postępowania w celu innym niż zaspokojenie wierzycieli, na przykład: majątek objęty postępowaniem może zostać zachowany w celu zapewnienia dłużnikowi możliwości dalszego prowadzenia działalności; wierzyciele posiadający prawo zastawu na statkach wodnych lub powietrznych mogą wyodrębnić takie składniki majątku z masy upadłości w ramach czynności, do których podjęcia są uprawnieni na mocy przepisów szczególnych; ponadto określone postępowania egzekucyjne wszczęte przez wierzycieli uprzywilejowanych będących osobami fizycznymi przed wszczęciem postępowania upadłościowego mogą być kontynuowane – podobnie jak administracyjne postępowania upadłościowe – jeżeli nakaz zajęcia został wydany przed wydaniem postanowienia o ogłoszeniu upadłości.

Sprzedaż składników majątku w trakcie postępowania likwidacyjnego odbywa się zasadniczo przy zachowaniu znacznego stopnia swobody uznania, zgodnie z postanowieniami planu likwidacji zatwierdzonego przez sędziego. Syndyk może również zatrudnić wyspecjalizowany podmiot do sprzedaży określonych składników majątku, zazwyczaj kosztem własnego wynagrodzenia. W rezultacie reformy przeprowadzonej na mocy ustawy nr 9/2015 z dnia 25 maja 2015 r. wprowadzono przepisy bezwzględnie obowiązujące dotyczące majątku i praw objętych wierzytelnościami uprzywilejowanymi. W kwestiach nieobjętych planem zastosowanie mają przepisy dotyczące rozporządzania majątkiem za pomocą indywidualnych czynności egzekucyjnych w postępowaniu cywilnym. Zazwyczaj składnik majątku sprzedaje się w ramach systemu sprzedaży bezpośredniej przy zapewnieniu określonych gwarancji reklamowych,

w zależności od charakteru danego składnika majątku. Dopuszcza się również świadczenie w miejsce wykonania lub tytułem zaspokojenia wierzycieli niepublicznych.

W ustawie określono przepisy szczególne regulujące sprzedaż jednostek produkcyjnych na wszystkich etapach postępowania upadłościowego (zgodnie z zasadą zabezpieczenia przedsiębiorstwa), aby zapewnić możliwość przeniesienia wszystkich składników majątku na mocy pojedynczej umowy sprzedaży, oraz przepisy szczególne dotyczące przeniesienia zobowiązań z tytułu danej działalności.

Co do zasady sprzedaż jednostek produkcyjnych oznacza przeniesienie wszystkich umów, które są instrumentalnie powiązane z daną działalnością, ale nie wiąże się z przejęciem wszystkich długów sprzedawcy postępowania upadłościowego, chyba że kupujący są powiązani z dłużnikiem lub w danym przypadku zastosowanie mają przepisy prawa pracy dotyczące sukcesji przedsiębiorstwa. W takich przypadkach sędzia może wyrazić zgodę na to, aby kwota wynagrodzenia lub odszkodowania niewypłacona przed rozporządzeniem składnikami majątku nie została przeniesiona na kupującego i aby została zaspokojona z Funduszu Gwarancji Wynagrodzeń (Fondo de Garantía Salarial). Aby zapewnić ciągłość działania przedsiębiorstwa, nowy właściciel może zawrzeć z pracownikami umowy zmieniające warunki przewidziane w układach zbiorowych.

11 Jakie wierzytelności mogą być zgłoszone do masy upadłości dłużnika oraz w jaki sposób traktuje się roszczenia powstałe po wszczęciu postępowania upadłościowego?

Po wszczęciu postępowania upadłościowego wierzytelności wszystkich wierzycieli – zarówno niezabezpieczonych, jak i uprzywilejowanych oraz niezależnie od ich narodowości i miejsca zamieszkania / siedziby – zostają włączone do zobowiązań dłużnika. W tym kontekście – w oparciu o zasadę *par condicio creditorum* oraz zgodnie z „ustawą o dywidendzie” (Ley Del Dividendo) – celem jest zapewnienie równego traktowania wszystkich wierzytelności w przypadku potwierdzonej niewypłacalności dłużnika w celu zaspokojenia wszystkich jego długów (art. 49 i 76).

Początkowo dokonuje się kluczowego rozróżnienia między wierzycielami w postępowaniu upadłościowym a wierzycielami, na których postępowanie upadłościowe nie wywiera wpływu, tj. wierzycielami masy upadłości.

Art. 84 ust. 2 ustawy o upadłości zawiera katalog zamknięty wierzytelności wobec masy upadłości, co oznacza, że wierzytelności, które nie figurują w tym katalogu, nie są uznawane za wierzytelności w postępowaniu upadłościowym. Co do zasady, w zdecydowanej większości przypadków są to wierzytelności powstałe po wydaniu postanowienia o ogłoszeniu upadłości w rezultacie przeprowadzenia postępowania lub kontynuowania działalności prowadzonej przez dłużnika lub wierzytelności wynikające z odpowiedzialności pozaumownej. Wierzytelności takie mogą jednak obejmować również wierzytelności placowe za ostatnie 30 dni pracy poprzedzające wydanie postanowienia o ogłoszeniu upadłości, których kwota nie przekracza dwukrotności gwarantowanej międzybranżowej płacy minimalnej, a także wierzytelności alimentacyjne dłużnika lub osób, na rzecz których jest zobowiązany wypłacać świadczenia alimentacyjne.

W innych przypadkach tego rodzaju wierzytelności wynikają z postanowień wydanych w toku postępowania – dotyczy to np. wierzytelności powstałych w wyniku powództwa o stwierdzenie bezskuteczności umowy lub wskutek rozwiązania umów.

Połowa kwoty wierzytelności z tytułu nowych wpływów gotówkowych przyznanych w kontekście umowy w sprawie refinansowania zgodnie z warunkami określonymi w art. 71a lub w czwartym przepisie dodatkowym również może zostać uznana za wierzytelność wobec masy upadłości.

Jeżeli chodzi o postępowanie likwidacyjne, wierzytelności przyznane dłużnikowi w kontekście negocjowania ugody zgodnie z przepisami art. 100 ust. 5 stanowią również wierzytelności wobec masy upadłości.

Wierzytelności wobec masy upadłości podlegają „wstępnemu odliczeniu”, co oznacza, że mają one pierwszeństwo przed wszystkimi innymi wierzytelnościami i że nie można w ich przypadku zawiesić naliczania odsetek.

Wierzytelności z tytułu wynagrodzeń za ostatnie 30 dni roboczych muszą zostać zaspokojone niezwłocznie. Pozostałe wierzytelności wobec masy upadłości zaspokajają się w miarę ich zapadalności, ale syndyk może odstąpić od tej zasady, jeżeli będzie wymagało tego dobro postępowania upadłościowego i jeżeli uda się zgromadzić majątek wystarczający do zaspokojenia wszystkich wierzytelności wobec masy upadłości.

Ustawa zawiera przepisy szczególne (art. 176 bis) dotyczące okoliczności, w których istnieje domniemanie, że majątek dłużnika nie jest wystarczający do zaspokojenia wierzytelności wobec masy upadłości. W takiej sytuacji sędzia jest zobowiązany zakończyć postępowanie upadłościowe. Jeżeli syndyk przewiduje możliwość wystąpienia takiej sytuacji, musi poinformować o tym sąd i przystąpić do zaspokajania wierzytelności wobec masy upadłości w określonym porządku ustanowionym w art. 176 bis ust. 2.

12 Jakie zasady obowiązują przy zgłaszaniu, weryfikacji i uznaniu wierzytelności?

Po wszczęciu postępowania upadłościowego wierzyciele muszą zgłosić swoje wierzytelności w terminie miesiąca od dnia publikacji orzeczenia w dzienniku urzędowym (Boletín Oficial del Estado), a syndyk musi powiadomić każdego z wierzycieli wskazanych w dokumentacji przekazanej przez dłużnika o konieczności zgłoszenia jego wierzytelności. Nie przewidziano żadnej szczególnej formy zgłaszania tych wierzytelności. W odniesieniu do wierzycieli, których miejsce zamieszkania / siedziba znajduje się za granicą, obowiązuje ten sam termin, chociaż w przypadku takich wierzycieli zastosowanie będą miały przepisy art. 53 i 55 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/848 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego. Zgłoszenie wierzytelności musi zostać sporządzone w formie pisemnej i zaadresowane do syndyka i musi zawierać konieczne informacje na temat kwoty wierzytelności, daty powstania i terminu wymagalności, charakteru i oczekiwanej kategorii, a w przypadku domniemania prawa pierwszeństwa – również informacje na temat składników majątku lub praw powiązanych z daną płatnością oraz dotyczących ich wpisów w rejestrze. Należy również załączyć dokumenty potwierdzające. Zgłoszenia można dokonać drogą elektroniczną.

Syndyk musi podjąć decyzję w kwestii wpisania lub niewpisania poszczególnych wierzytelności, ich kwot oraz ich kategorii do wykazu wierzycieli towarzyszącego sporządzonemu przez niego sprawozdaniu. Wierzyciele, którzy nie zgadzają się z kategorią, do jakiej przypisano ich wierzytelności, lub z wysokością kwoty tych wierzytelności, a także wierzyciele, którzy nie zostali wpisani na listę, mogą zakwestionować sprawozdanie syndyka w terminie 10 dni, występując o wszczęcie powadkowego postępowania upadłościowego – sędzia podejmuje decyzję w tej kwestii w drodze postanowienia. Przed złożeniem sprawozdania (w terminie 10 dni przed jego złożeniem) syndyk prześle wierzycielom, których adresami dysponuje, zawiadomienie w formie elektronicznej, informując ich o sporządzeniu projektu wykazu wierzycieli i spisu inwentarza. Wierzyciele, którzy będą mieli zastrzeżenia do wykazu sporządzonego przez syndyka, mogą zwrócić się do syndyka z pisemnym wnioskiem o skorygowanie wszelkich błędów lub przekazanie innych koniecznych informacji.

Jeżeli wierzyciele nie zgłosili swoich wierzytelności w wyznaczonym terminie, mogą nadal zostać wpisani do wykazu wierzycieli przez syndyka lub przez sędziego przy podejmowaniu decyzji w kwestii sprzeciwu wobec wykazu wierzycieli, ale będą miały podporządkowany charakter. Jednak wierzytelności, o których mowa w art. 86 ust. 3, wierzytelności wynikające z dokumentacji dłużnika, wierzytelności udokumentowane w tytule wykonawczym, wierzytelności objęte zabezpieczeniem zarejestrowanym w rejestrze publicznym, wierzytelności zarejestrowane w inny sposób w postępowaniu upadłościowym lub w innym postępowaniu sądowym oraz wierzytelności, które musi zweryfikować administracja publiczna, nie będą w związku z tym podporządkowane i zostaną przypisane do odpowiedniej kategorii.

Wierzytelności, które nie spełniają kryteriów wpisania na listę i które zostały zgłoszone po upływie wyznaczonego terminu, nie będą mogły zostać w żaden sposób zaspokojone w postępowaniu upadłościowym.

13 Jakie zasady obowiązują przy podziale funduszy masy upadłości? W jaki sposób ustala się hierarchę roszczeń i praw wierzycieli?

W ustawie przewidziano trzy kategorie wierzytelności w postępowaniu upadłościowym (art. 89): wierzytelności uprzywilejowane, wierzytelności niezabezpieczone i wierzytelności podporządkowane. Z kolei wierzytelności uprzywilejowane dzieli się na szczególne i ogólne, po czym przypisuje się je do różnych kategorii w sposób opisany w nowym art. 94 ust. 2. Procedura przyporządkowywania wierzytelności do poszczególnych kategorii odbywa się zgodnie z automatycznym podejściem ustanowionym w ustawie o upadłości. Kategoria wierzytelności niezabezpieczonych ma charakter rezydualny: wszystkie wierzytelności nieprzyrzędowane do pozostałych dwóch kategorii, tj. do kategorii wierzytelności uprzywilejowanych lub podporządkowanych, uznaje się za wierzytelności niezabezpieczone.

A) Wierzytelności objęte przywilejem szczególnym (art. 90) obejmują:

1. wierzytelności zabezpieczone hipoteką na nieruchomości, zastawem na ruchomości lub zarejestrowanym zastawem na objętych hipoteką lub zastawionych składnikach majątku lub prawach;
2. wierzytelności zabezpieczone zastawem (użytkowym) na dochodach z obciążonej nieruchomości;
3. wierzytelności z tytułu pożyczki na budowę lub renowację, uwzględniając wierzytelności pracowników z tytułu wytworzonych przez nich przedmiotów stanowiących własność niewypłacalnego dłużnika lub pozostających w jego posiadaniu;
4. wierzytelności leasingodawców lub sprzedających oraz – w stosownych przypadkach – darczyńców w postaci płatności leasingowych lub płatności ratalnych realizowanych z tytułu zakupu ruchomości lub nieruchomości względem składników majątku oddanych w leasing lub sprzedanych z zastrzeżeniem tytułu własności, opatrzonych zakazem zbywania lub objętych warunkiem rozwiązującym w przypadku niewniesienia płatności;
5. wierzytelności zabezpieczone papierami wartościowymi w postaci zapisów księgowych na obciążonych papierach wartościowych;
6. wierzytelności zabezpieczone zastawem na dokumentach urzędowych, na zastawionych składnikach majątku lub na prawach znajdujących się w posiadaniu wierzyciela lub osoby trzeciej. Aby wierzytelności zabezpieczone mogły być traktowane w uprzywilejowany sposób w odniesieniu do zastawionych składników majątku, wystarczy zarejestrować je w formie poświadczonego i opatrzonego datą pisma. Zastawy zabezpieczające na przyszłych wierzytelnościach będą zapewniały przywilej szczególny wierzytelnościom powstałym przed wydaniem postanowienia o ogłoszeniu upadłości oraz wierzytelnościom powstałym po wydaniu tego postanowienia, jeżeli zostaną one potwierdzone zgodnie z art. 68 lub jeżeli zastaw zostanie zarejestrowany w rejestrze publicznym przed wydaniem postanowienia o ogłoszeniu upadłości.

Przywilej szczególny będzie obejmował wyłącznie tę część wierzytelności, która nie przekracza wartości odpowiedniej gwarancji wpisanej do wykazu wierzycieli. Kwota wierzytelności przekraczająca kwotę, którą uznaje się za objętą przywilejem szczególnym, zostanie sklasyfikowana zgodnie z jej charakterem.

B) Wierzytelności objęte przywilejem ogólnym (art. 91) obejmują:

1. wierzytelności z tytułu wynagrodzenia, które nie są objęte przywilejem szczególnym, w kwocie stanowiącej iloczyn trzykrotności gwarantowanej międzybranżowej płacy minimalnej oraz liczby dni, za które nie zostało wypłacone wynagrodzenie; odszkodowanie z tytułu rozwiązania umów w kwocie odpowiadającej ustawowej kwocie minimalnej obliczonej na podstawie nie więcej niż trzykrotności gwarantowanej międzybranżowej płacy minimalnej; odszkodowanie z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, które naliczono przed wydaniem postanowienia o ogłoszeniu upadłości;
2. kwoty odpowiadające podatkowi i składkom na ubezpieczenie społeczne potrącanym u źródła, które dłużnik jest winien zgodnie z zobowiązaniem prawnym;
3. wierzytelności osób fizycznych z tytułu pracy na zlecenie oraz wierzytelności autorów z tytułu cesji praw do wykorzystywania ich utworów podlegających ochronie własności intelektualnej, narosłe w ciągu sześciu miesięcy przed wydaniem postanowienia o ogłoszeniu upadłości;
4. wierzytelności podatkowe i inne wierzytelności publicznoprawne, a także wierzytelności z tytułu zabezpieczenia społecznego, które nie są objęte przywilejem szczególnym. To prawo pierwszeństwa można zastosować do kwoty do 50% odpowiednio wszystkich wierzytelności organu podatkowego i wszystkich wierzytelności systemu zabezpieczenia społecznego;
5. wierzytelności z tytułu pozaumownej odpowiedzialności cywilnej;
6. wierzytelności z tytułu nowych wpływów gotówkowych przyznanych w kontekście umowy w sprawie refinansowania, która spełnia warunki określone w art. 71 ust. 6, w kwocie nieuznanej jako wierzytelność wobec masy upadłości;
7. do 50% kwoty wierzytelności przysługujących wierzycielowi, który złożył wniosek o wszczęcie postępowania upadłościowego, przy czym wierzytelności tych nie uznaje się za podporządkowane.

C) Wierzytelności podporządkowane określono w art. 92:

1. wierzytelności, które zostały zgłoszone późno i zostały uwzględnione przez syndyka w wykazie wierzycieli, oraz te wierzytelności, które nie zostały zgłoszone lub zostały zgłoszone późno i zostały uwzględnione w wykazie na podstawie późniejszych zgłoszeń lub przez sędziego w momencie rozstrzygnięcia sprzeciwów wobec wykazu. Wierzytelności, o których mowa w art. 86 ust. 3, wierzytelności wynikające z dokumentacji dłużnika, wierzytelności udokumentowane w tytule wykonawczym, wierzytelności objęte zabezpieczeniem zarejestrowanym w rejestrze publicznym, wierzytelności zarejestrowane w inny sposób w postępowaniu upadłościowym lub w innym postępowaniu sądowym oraz wierzytelności, które musi zweryfikować administracja publiczna, nie będą w związku z tym podporządkowane i zostaną przypisane do odpowiedniej kategorii.
2. wierzytelności, które są podporządkowane względem wszelkich innych wierzytelności wobec dłużnika na mocy porozumienia umownego;
3. wierzytelności z tytułu wszelkiego rodzaju należności dodatkowych i odsetek, w tym z tytułu opóźnienia w płatnościach, z wyjątkiem tych odpowiadających wierzytelnościom z zabezpieczeniem, z zastrzeżeniem limitu dla danej gwarancji;
4. wierzytelności z tytułu grzywien i innych kar pieniężnych;
5. wierzytelności przysługujące wszelkim osobom, które pozostają z dłużnikiem w szczególnych stosunkach, jak określono w następnym artykule, z wyjątkiem tych określonych w art. 91 ust. 1, jeżeli dłużnik jest osobą fizyczną, oraz wierzytelności inne niż te wynikające z pożyczek lub podobnych ustaleń dotyczących finansowania, przysługujące udziałowcom, o których mowa w art. 93 ust. 2 pkt 1 i 3 i które spełniają wymogi udziału w kapitale wskazane w tych punktach. Roszczenia alimentacyjne, które powstały i stały się wymagalne przed wydaniem postanowienia o ogłoszeniu upadłości, nie podlegają tym przepisom i są uznawane za wierzytelności niezabezpieczone;
6. wierzytelności powstałe w wyniku powództwa o stwierdzenie bezskuteczności umowy na rzecz osoby, co do której w zaskarżonym akcie stwierdzono, że działała w złej wierze;
7. wierzytelności wynikające z umów, które zawierają wzajemne zobowiązania określone w art. 61, 62, 68 i 69, jeżeli na podstawie sprawozdania syndyka sąd stwierdzi, że wierzyciel wielokrotnie utrudniał wykonanie umowy ze szkodą dla interesów postępowania upadłościowego.

13.1. Płatność wierzytelności

Płatność wierzytelności objętych przywilejem szczególnym pokrywa się ze składników majątku i praw, których dotyczy postępowanie, bez względu na to, czy podlegają one egzekucji indywidualnej czy zbiorowej. W odniesieniu do tych wierzytelności istnieją przepisy szczególne, które upoważniają syndyka do spłacenia tych wierzytelności z masy upadłości bez konieczności upłynienia poszczególnych jej składników, przy jednoczesnym zwolnieniu masy upadłości z obciążeń. Możliwa jest również sprzedaż składników majątku przy zachowaniu zastawu – w ramach takiej sprzedaży nabywca przyjmuje na siebie zobowiązania dłużnika. Sprzedaż tych składników majątku podlega przepisom szczególnym określonym w art. 155.

Wierzytelności objęte przywilejem ogólnym są spłacane zgodnie z kolejnością i proporcjonalnie w ramach każdej kategorii. Następnie spłaca się wierzytelności niezabezpieczone, chociaż na wniosek syndyka i pod pewnymi warunkami (art. 157) sędzia może zmienić nakaz zapłaty. Wierzytelności niezabezpieczone spłaca się proporcjonalnie i w zależności od płynności składników masy upadłości.

Wierzytelności podporządkowane są spłacane jako ostatnie, zgodnie z kolejnością określoną w art. 92.

14 Jakie są przesłanki oraz skutki zakończenia postępowania upadłościowego (w szczególności w drodze układu)?

14.1. Postępowanie restrukturyzacyjne

„*Postępowanie restrukturyzacyjne*” może odnosić się do dwóch różnych sytuacji: ugody z wierzycielami jako sposobu przeprowadzenia postępowania upadłościowego oraz możliwości uniknięcia postępowania upadłościowego przez dłużnika poprzez zawarcie umowy reorganizacji lub restrukturyzacji z jego wierzycielami. Obie sytuacje reguluje ustawa o upadłości.

A) Ugoda z wierzycielami

Po początkowym etapie postępowania upadłościowego, kiedy ostatecznie ustalone zostaną składniki majątku i zobowiązania objęte postępowaniem, istnieją dwa możliwe rozwiązania: zawarcie ugody z wierzycielami lub likwidacja. Pierwszeństwo ma zawarcie ugody z wierzycielami, ponieważ zgodnie z prawem zanim dłużnik wnieśnie o wszczęcie postępowania likwidacyjnego, zawsze należy rozpocząć etap negocjacji ugody.

Zarówno dłużnik, jak i wierzyciele, którym przysługuje ponad jedną piątą jego zobowiązań, mogą przedstawić propozycję ugody po zakończeniu początkowego etapu. Dłużnik ma również prawo złożyć propozycję wstępnej ugody, chociaż niektórzy dłużnicy są pozbawieni tej możliwości (dłużnicy, którzy zostali skazani za niektóre przestępstwa, oraz dłużnicy, którzy uchybili obowiązkowi przedstawiania rocznego sprawozdania).

Celem propozycji wstępnej ugody jest szybkie przyjęcie ugody przez dłużnika i jego wierzycieli bez konieczności wyczerpania wszystkich etapów postępowania upadłościowego. Aby propozycja mogła zostać rozpatrzona, musi się pod nią podpisać określony odsetek wierzycieli. Po złożeniu propozycji musi ją ocenić syndyk, a pozostali wierzyciele mogą się pod nią podpisać; jeżeli ich liczba osiągnie wymaganą większość, sąd wyda orzeczenie zatwierdzające zaproponowaną ugodę.

Zwykły tryb postępowania na etapie negocjacji ugody rozpoczyna się od postanowienia sądu o zakończeniu początkowego etapu – w tym postanowieniu sąd ustala datę zgromadzenia wierzycieli, jeżeli jednak ich liczba przekracza trzysta, proces ten można przeprowadzić na piśmie. W tym momencie rozpoczyna się okres, w którym dłużnik i wierzyciele mogą złożyć swoje propozycje ugody o treści spełniającej minimalne podstawowe wymogi. Propozycje, które spełniają wszystkie warunki, zostaną przyjęte przez sąd, a następnie zostaną przesłane syndykowi do oceny.

Zgromadzeniu wierzycieli będzie przewodniczył sąd; aby można było uznać, że zostało one ważnie zwołane, muszą się na nim stawić wierzyciele reprezentujący ponad połowę wierzytelności niezabezpieczonych. W zgromadzeniu muszą uczestniczyć dłużnik i syndyk. Na zgromadzeniu zostaną omówione i poddane pod głosowanie propozycje ugody; aby można było je zatwierdzić, muszą one uzyskać większość przewidzianą w art. 124 ustawy w zależności od ich treści. Następnie sąd wyda orzeczenie zatwierdzające propozycję, którą przyjęło zgromadzenie; ponadto syndyk i wierzyciele, którzy nie stawili się na zgromadzeniu lub zostali pozbawieni swoich praw, mogą skorzystać wcześniej z procedury odwoławczej.

Ugoda wchodzi w życie z dniem wydania orzeczenia zatwierdzającego tę ugodę – od tej chwili postępowanie upadłościowe przestaje wywoływać skutki; zamiast tego zastosowanie mają skutki określone w ugodzie. Funkcja syndyka również dobiega końca. Ugoda jest wiążąca dla dłużnika oraz wierzycieli niezabezpieczonych i podporządkowanych, a także wierzycieli uprzywilejowanych głosujących za ugodą. Może również wiązać wierzycieli uprzywilejowanych w zależności od większości osiągniętej w głosowaniu nad jej zatwierdzeniem. Po wdrożeniu ugody sąd stwierdza ten fakt i zarządza zakończenie postępowania upadłościowego.

Jeżeli ugoda nie jest przestrzegana, każdy z wierzycieli może zwrócić się do sądu o stwierdzenie, że ugoda nie jest wykonywana.

B) Restrukturyzacja długu przez umowy w sprawie refinansowania w celu uniknięcia postępowania upadłościowego

Doświadczenie zdobyte od chwili publikacji ustawy o upadłości pokazało, że postępowanie upadłościowe nie jest dobrym sposobem zapewnienia ciągłości działalności gospodarczej na podstawie uzgodnionego rozwiązania. W związku z tym w zaleceniu z dnia 12 marca 2014 r. w sprawie nowego podejścia do niepowodzenia w działalności gospodarczej i niewypłacalności Komisja wezwała państwa członkowskie do przyjęcia środków w celu unikania postępowania upadłościowego przez zawieranie umów w sprawie refinansowania długu między dłużnikiem a wierzycielami. W ramach najnowszych zmian ustawy o upadłości ustawodawca hiszpański wprowadził cztery rodzaje środków w tym zakresie: a) ustanowienie systemu uprzedniej komunikacji dla dłużnika w celu poinformowania sądu gospodarczego o tym, że dłużnik rozpoczął negocjacje z wierzycielami, aby zawrzeć umowę w sprawie refinansowania, co zawieszają obowiązek złożenia wniosku o wszczęcie postępowania upadłościowego i umożliwia – w niektórych przypadkach – zawieszenie środków egzekucji indywidualnej na określony czas; b) ustanowienie mechanizmów ochronnych w celu zabezpieczenia umów w sprawie refinansowania przed powództwami o stwierdzenie ich bezskuteczności; c) ustanowienie urzędowej procedury zatwierdzania umów w sprawie refinansowania w celu wzmocnienia ich skutków; d) zachęty do konwersji długu na kapitał własny. W tej sekcji skupiono się na przepisach dotyczących zatwierdzania umów w sprawie refinansowania przez sąd, o czym mowa w czwartym dodatkowym przepisie ustawy o upadłości.

Sąd może zatwierdzić takie umowy w sprawie refinansowania, które zostały podpisane przez wierzycieli reprezentujących co najmniej 51% wierzytelności finansowych. Ustawa określa szczegółowe zasady dotyczące obliczania wartości procentowej wierzytelności finansowych oraz kredytów konsorcyjnych.

W ramach tego procesu dłużnik lub wierzyciele składają wniosek wraz z dołączonym zaświadczeniem biegłego rewidenta, które potwierdza wymagany udział większości w każdej sprawie zgodnie z żądanym stopniem ochrony, przy czym minimalny udział wierzytelności finansowych musi wynosić 51%. Sąd zbada wniosek i, w przypadku jego uwzględnienia, wyda orzeczenie o zawieszeniu środków egzekucji indywidualnej na czas procedury zatwierdzającej.

Po opublikowaniu postanowienia o zatwierdzeniu rozpoczyna bieg piętnastodniowy termin, w którym sprzeciwiający się wierzyciele mogą się od niego odwołać. Jedną podstawą zażalenia jest niespełnienie wymogów formalnych lub nieproporcjonalność żądanego ustępstwa. Zażalenia są rozpatrywane w toku upadłościowego postępowania upadłościowego, w którym biorą udział dłużnik i pozostali wierzyciele będący stronami umowy oraz które kończą się wydaniem orzeczenia niepodlegającego zaskarżeniu. W odniesieniu do skutków umowy zatwierdzonej przez sąd, które wchodzi w życie w dniu następującym po publikacji orzeczenia w dzienniku urzędowym (Boletín Oficial del Estado), określono również wyraźnie, że sąd może w takim wypadku zarządzić uchylenie jakichkolwiek czynności mających na celu zajęcie, przeprowadzonych w indywidualnym postępowaniu egzekucyjnym w odniesieniu do długów, których dotyczy umowa w sprawie refinansowania.

Skutki zatwierdzenia umowy przez sąd nie ograniczają się do rozszerzenia, poza zasadę względności umów, skutków uzgodnionego czasu oczekiwania. Ogólne skutki polegają na ochronie przed powództwami o stwierdzenie bezskuteczności umowy, ale rozszerzenie skutków na sprzeciwiających się wierzycieli będzie zależało od odsetka wierzycieli, którzy przyjęli umowę. W związku z tym: a) usuwa się ochronę wierzycieli posiadających zabezpieczenia; b) skutki umowy dostosowuje się na podstawie większości osiągniętych w procesie przyjmowania umowy i w związku z tym, czy wierzytelność jest efektywnie zabezpieczona.

Wierzyciele posiadający wierzytelności finansowe, którzy nie podpisali umowy, ale których dotyczy zgoda sądu, zachowują swoje prawa względem osób, które ponoszą odpowiedzialność solidarną wspólnie z dłużnikiem, i względem poręczycieli, którzy nie mogą powołać się na przyjęcie umowy w sprawie refinansowania lub skutki zgody sądu. W odniesieniu do wierzycieli finansowych, którzy podpisali umowę, utrzymanie skutków umowy względem poręczycieli będzie zależne od tego, co zostało uzgodnione w ramach ich odpowiednich stosunków prawnych.

Każdy wierzyciel, bez względu na to, czy podpisał umowę, może wnieść o stwierdzenie niewykonania umowy do sądu, który zatwierdził umowę, w drodze upadkowego postępowania upadłościowego. Na wydane postanowienie nie przysługuje zażalenie. Jeżeli sąd stwierdzi niewykonanie umowy, wierzyciele mogą wnieść o wszczęcie postępowania upadłościowego lub indywidualnego powództwa egzekucyjnego.

Jeżeli w odniesieniu do wierzytelności objętych umową wykonuje się zabezpieczenia i jeżeli nie zostanie uzgodnione inaczej, wierzyciel może wejść w posiadanie uzyskanych kwot na określonych warunkach.

14.2. Zwolnienie dłużników będących osobami fizycznymi z niespłaconych wierzytelności

Ustawą 25/2015 z dnia 28 lipca 2015 r. wprowadzono do ustawy o upadłości tzw. mechanizm drugiej szansy w nowym art. 178a.

Zgodnie z tym przepisem osoby fizyczne są zwolnione z ogólnych przepisów art. 178 ust. 2, zgodnie z którymi w razie zakończenia postępowania upadłościowego w związku z likwidacją lub brakiem wystarczającego majątku objętego postępowaniem dłużnicy, którzy są osobami fizycznymi, są odpowiedzialni za spłatę pozostałych wierzytelności.

Aby móc skorzystać z tego zwolnienia, dłużnik musiał działać w dobrej wierze – w tym zakresie stosuje się następujące wymogi:

1. niewypłacalność nie została uznana za zawinioną;
2. dłużnik nie został skazany prawomocnym wyrokiem za popełnienie przestępstwa przeciwko mieniu, dopuszczenie się nadużycia finansowego lub popełnienie przestępstwa „białych kołnierzyków”, dopuszczenie się fałszerstwa, popełnienie przestępstwa przeciwko organowi podatkowemu i systemowi zabezpieczenia społecznego lub popełnienie przestępstwa przeciwko prawom pracowniczym w okresie 10 lat przed wydaniem postanowienia o ogłoszeniu upadłości;
3. dłużnik zawarł lub przynajmniej próbował zawrzeć pozasądową ugodę w sprawie płatności zgodnie z wymogami ustanowionymi w art. 231;
4. dłużnik w pełni zaspokoił wierzytelności wobec masy upadłości oraz uprzywilejowane wierzytelności w postępowaniu upadłościowym oraz – jeżeli nie podjął próby zawarcia pozasądowej ugody w sprawie płatności – co najmniej 25% kwoty niezabezpieczonych wierzytelności w postępowaniu upadłościowym;
5. alternatywnie w stosunku do poprzedniego punktu:

(i) dłużnik przedłożył plan spłaty wierzycieli;

(ii) dłużnik wywiązywał się z obowiązku współpracy z sędzią i syndykiem;

(iii) dłużnik nie korzystał z przedmiotowego zwolnienia w ciągu ostatnich 10 lat;

(iv) dłużnik nie odrzucił oferty zatrudnienia odpowiadającej jego umiejętności w okresie czterech lat przed wydaniem postanowienia o ogłoszeniu upadłości;

(v) dłużnik wyraźnie zadeklarował w złożonym przez siebie wniosku o zwolnienie z niezaspokojonych wierzytelności, że informacja o objęciu go takim zwolnieniem będzie figurowała w wydaniu specjalnym publicznego rejestru upadłości przez okres pięciu lat.

Przyznanie wspomnianego zwolnienia wiąże się z koniecznością wszczęcia postępowania na wniosek dłużnika z udziałem syndyka i wierzycieli, którzy są stroną postępowania. Dłużnik jest zobowiązany do przedłożenia planu spłaty wierzytelności nieobjętych zwolnieniem – takie wierzytelności muszą zostać zaspokojone w nieprzekraczalnym terminie pięciu lat.

Jeżeli zwolnienie nie zostało uchylone, po upływie wyznaczonego okresu na zrealizowanie założeń planu spłaty wierzycieli sędzia-komisarz – na wniosek dłużnika – wyda postanowienie kończące postępowanie w sprawie, zwalniające dłużnika z obowiązku pokrycia wierzytelności niezaspokojonych w toku postępowania upadłościowego. Sędzia może również – w zależności od okoliczności sprawy i po przeprowadzeniu rozprawy z udziałem wierzycieli – wydać postanowienie kończące postępowanie w sprawie, zwalniające z obowiązku pokrycia niezaspokojonych wierzytelności dłużników, którzy nie zrealizowali w pełni założeń planu spłaty, ale przeznaczili przynajmniej połowę uzyskanego dochodu (który nie został sklasyfikowany jako niepodlegający zajęciu) na zaspokojenie tych wierzytelności w okresie pięciu lat od dnia przyznania tymczasowego zwolnienia, lub dłużników, którzy przeznaczili jedną czwartą uzyskanego dochodu na zaspokojenie tych wierzytelności, jeżeli dłużnicy ci spełniają warunki przewidziane w przepisach dotyczących ochrony dłużników hipotecznych niedysponujących wystarczającymi środkami w kontekście dochodu na rodzinę oraz rodzin znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji.

Zwolnieniem objęte zostaną wszystkie niezabezpieczone i podporządkowane wierzytelności, które pozostawały niezaspokojone w dniu zakończenia postępowania upadłościowego, z wyjątkiem wierzytelności publicznoprawnych i wierzytelności alimentacyjnych. Jeżeli chodzi o wierzytelności objęte przywilejem szczególnym, zwolnienie będzie obejmowało tę część tego rodzaju wierzytelności, której nie można było zaspokoić przez egzekucję z zabezpieczenia.

Zwolnienie może zostać uchylone na wniosek wierzyciela w postępowaniu upadłościowym, jeżeli okaże się, że w okresie pięciu lat od dnia jego udzielenia dłużnik uzyskiwał nieujawnione dochody lub dysponował nieujawnionymi składnikami majątku lub prawami.

Zwolnienie może również zostać uchylone, jeżeli w okresie wyznaczonym na zrealizowanie założeń planu spłaty wierzycieli: a) dłużnik znajdzie się w sytuacji, która – zgodnie z przepisami art. 178a ust. 3 – uniemożliwi przyznanie mu zwolnienia z niezaspokojonych wierzytelności; b) w stosownych przypadkach nie wywiąże się z obowiązku spłaty długów nieobjętych zwolnieniem zgodnie z założeniami planu spłaty wierzycieli; lub c) sytuacja finansowa dłużnika istotnie poprawiła się w rezultacie otrzymania spadku, zapisu zwykłego lub darowizny lub wskutek wygranej w grze losowej lub hazardowej, dzięki czemu dłużnik uzyskał możliwość pokrycia całości niespłaconych długów bez uszczerbku dla spoczywających na nim zobowiązań alimentacyjnych.

Jeżeli sędzia wyda postanowienie o uchyleniu zwolnienia, wierzyciele odzyskują pełnię praw do podejmowania przeciwko dłużnikowi czynności mających na celu wyegzekwowanie wierzytelności niezaspokojonych w momencie zakończenia postępowania upadłościowego.

14.3. Zakończenie postępowania upadłościowego

W art. 176 ustawy o upadłości określono przesłanki zakończenia postępowania upadłościowego. Zasadniczo postępowanie upadłościowe zostaje zakończone w następujących przypadkach:

a) uchylenie postanowienia o ogłoszeniu upadłości przez sąd prowincji (*Audiencia Provincial*);

b) zadeklarowanie gotowości zawarcia ugody;

c) potwierdzenie, że majątek objęty postępowaniem jest niewystarczający do zaspokojenia wierzytelności wobec masy upadłości;

d) potwierdzenie wypłacenia wszystkich uznanych wierzytelności lub całkowitego zaspokojenia wierzycieli w inny sposób;

e) rezygnacja wszystkich wierzycieli z udziału w postępowaniu lub wycofanie się wszystkich wierzycieli z postępowania po zakończeniu początkowego etapu.

Zakończenie postępowania musi zostać zatwierdzone przez sędziego, przy czym zainteresowane stroną mogą zgłosić sprzeciw. W ustawie przewidziano przepisy szczególne mające zastosowanie w przypadku zakończenia postępowania upadłościowego z uwagi na fakt, że składniki majątku dłużnika są niewystarczające do zaspokojenia wierzytelności wobec masy upadłości. Fakt ten można zweryfikować na wniosek samego dłużnika o wszczęcie postępowania – w takim przypadku sędzia w tym samym postanowieniu jednocześnie orzeknie wszczęcie i zakończenie postępowania upadłościowego. Ogłoszenie zakończenia postępowania upadłościowego skutkuje zniesieniem wszystkich ograniczeń nałożonych na uprawnienia dłużnika. Jeżeli dłużnik jest osobą fizyczną, w ustawie przewidziano przepisy szczególne zapewniające dłużnikowi możliwość korzystania ze zwolnienia z obowiązku pokrycia wierzytelności, które nie zostały zaspokojone w toku postępowania upadłościowego. Wymogi dotyczące zwolnienia zawiera art. 178a. Aby skorzystać z tego zwolnienia, dłużnik musiał działać w dobrej wierze i musiał wywiązać się z określonych obowiązków. O zastosowanie tego zwolnienia musi wystąpić sam dłużnik, przy czym zarówno syndyk, jak i wierzyciele mogą przedstawić swoje twierdzenia. W określonych przypadkach zwolnienie może zostać uchylone, na

przykład jeżeli sytuacja finansowa dłużnika poprawi się lub dłużnik nie zrealizuje założeń planu spłaty wierzycieli, do realizacji których się zobowiązał, aby spłacić długi nieobjęte zwolnieniem.

15 Jakie prawa przysługują wierzycielom po zakończeniu postępowania upadłościowego?

W przypadku zakończenia postępowania upadłościowego wobec osób prawnych ze względu na ich likwidację osoby te tracą swoją osobowość prawną. Jeżeli postępowanie zostało zakończone z uwagi na wdrożenie ugody, wierzytelności wierzycieli zaspokajają się zgodnie z postanowieniami przyjętej ugody. Wierzyciele uprzywilejowani, którzy nie podpisali ugody z wierzycielami, mogą w określonych przypadkach kontynuować lub wszcząć indywidualne postępowanie egzekucyjne.

W trakcie realizacji ugody z wierzycielami dłużnik może również stracić swoją osobowość prawną w rezultacie zmian strukturalnych, co może doprowadzić do przejścia zobowiązań starego przedsiębiorstwa przez nowe przedsiębiorstwo lub do nabycia starego przedsiębiorstwa.

Jeżeli dłużnicy są osobami fizycznymi, zakończenie postępowania upadłościowego z uwagi na przeprowadzenie likwidacji lub wskutek braku wystarczającego majątku oznacza, że wierzyciele mogą podjąć indywidualne czynności egzekucyjne przeciwko dłużnikowi, chyba że został on zwolniony z obowiązku pokrycia niezaspokojonych wierzytelności w sposób określony w art. 178a.

15.1. Podjęcie postępowania upadłościowego

Jeżeli w terminie pięciu lat od daty zakończenia poprzedniego postępowania upadłościowego z uwagi na likwidację lub wskutek braku wystarczających składników majątku w odniesieniu do dłużnika będącego osobą fizyczną wydane zostanie postanowienie o ogłoszeniu upadłości, taką sytuację uznaje się za równoznaczną z podjęciem poprzedniego postępowania.

W przypadku dłużników będących osobami prawnymi podjęcie postępowania upadłościowego, które zostało zakończone z uwagi na przeprowadzenie likwidacji lub wskutek braku wystarczającego majątku, sąd, przed którym toczyło się pierwsze postępowanie, wyda postanowienie o podjęciu postępowania upadłościowego i będzie rozpoznawał sprawę w ramach tego samego postępowania, przy czym przedmiot postępowania będzie ograniczał się do etapu likwidacji składników majątku i praw, które pojawiły się po zakończeniu pierwszego postępowania.

Po upływie roku od dnia wydania postanowienia o zakończeniu postępowania upadłościowego wskutek braku wystarczających składników majątku wierzyciele mogą wystąpić o podjęcie postępowania w celu wszczęcia czynności egzekucyjnych, wskazując określone czynności, które należy podjąć, lub przedstawiając na piśmie istotne okoliczności, które mogą doprowadzić do stwierdzenia, że do niewypłacalności doszło z winy dłużnika, chyba że wydano orzeczenie w tej sprawie w toku zakończonego postępowania upadłościowego.

16 Kto ponosi koszty postępowania upadłościowego łącznie z poniesionymi wydatkami?

Zgodnie z art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy o upadłości wszystkie koszty sądowe, które należy pokryć, aby wystąpić o wszczęcie postępowania upadłościowego i przeprowadzenie tego postępowania, uznaje się za wierzytelności wobec masy upadłości. Dotyczy to w szczególności wszystkich wierzytelności wynikających z kosztów sądowych i wydatków, które trzeba było ponieść, aby wystąpić o wszczęcie i przeprowadzenie postępowania upadłościowego, podjęcie środków służących zabezpieczeniu interesu prawnego, wydanie postanowień przewidzianych w obowiązujących przepisach, zapewnienie udziału dłużnika i syndyka w poszczególnych etapach postępowania upadłościowego i postępowania upadkowego oraz obecności przedstawicieli dłużnika i syndyka, jeżeli ich udział w tych etapach postępowania jest obowiązkowy w świetle obowiązującego prawa lub leży w interesie masy upadłości, do momentu wejścia ugody w życie lub – w przeciwnym wypadku – do chwili zakończenia postępowania upadłościowego, poza wierzytelnościami wynikającymi ze środków zaskarżenia wniesionych przeciwko postanowieniom sądu w przypadku całkowitego lub częściowego uchylecia tych postanowień przy jednoczesnym wydaniu wyraźnego nakazu pokrycia kosztów.

Na podstawie ustawy o upadłości za wierzytelności wobec masy upadłości uznaje się również koszty i wydatki sądowe poniesione w związku ze stawiennictwem dłużnika, syndyka lub uprawnionych wierzycieli oraz ich zastępstwem procesowym w toku postępowania, które – z uwagi na interes masy upadłości – kontynuuje lub wszczyna się zgodnie z przepisami tej ustawy; nie dotyczy to przepisów regulujących kwestie związane z wycofaniem się dłużnika, przyjęciem przez niego ugody, zaspokojeniem przez niego wierzytelności lub podjęciem przez niego odrębnych środków obrony oraz – w stosownych przypadkach – z zastrzeżeniem górnych pułapów ilościowych ustanowionych w tych przepisach.

W przypadku zakończenia postępowania upadłościowego wskutek niewystarczającego majątku wierzytelności z tytułu kosztów i wydatków sądowych zaspokajają się przed pozostałymi wierzytelnościami wobec masy upadłości – wyjątkiem są wierzytelności pracownicze i alimentacyjne (art. 176 bis ust. 2). Honorarium syndyka pokrywa się ze środków wchodzących w skład masy upadłości, a jego wysokość określa sędzia na podstawie zatwierdzonej zgodnie z prawem taryfy opłat; obecnie w dalszym ciągu obowiązuje taryfa opłat zatwierdzona na mocy dekretu królewskiego nr 1860/2004 z dnia 6 września 2004 r. W art. 34 ustawy o upadłości ustanowiono przepisy szczególne regulujące kwestie związane z ustalaniem wysokości honorarium syndyka i wypłacaniem tego honorarium.

W ustawie przewidziano również możliwość wyznaczenia specjalnych asystentów wspierających syndyka w wykonywaniu powierzonych mu obowiązków – odpowiedzialność za pokrycie honorariów tych asystentów spoczywa na syndyku.

17 Jakie są zasady dotyczące nieważności, zaskarżenia lub względnej bezskuteczności czynności prawnych dokonanych ze szkodą dla ogółu wierzycieli?

Przepisy dotyczące pozwów o stwierdzenie bezskuteczności umowy wnoszonych w toku postępowania upadłościowego zostały zawarte w art. 71–73 ustawy o upadłości. Przepisy te były sukcesywnie zmieniane, głównie ze względu na charakter „mechanizmów ochronnych” mających na celu ochronę umów w sprawie refinansowania.

W art. 71 ustanowiono system prawny regulujący kwestie związane z odzyskiwaniem wierzytelności, który opiera się na ogólnej zasadzie stanowiącej, że wszystkie dokonywane przez dłużnika czynności „wywierające niekorzystny wpływ na majątek objęty postępowaniem” „mogą zostać uznane za nieskuteczne”, niezależnie od tego, czy zostały one podjęte „w celu wprowadzenia w błąd” czy też nie. Aby zabezpieczyć powództwa o uznanie czynności za bezskuteczną, w obowiązujących przepisach wyznaczono określony termin: dwa lata przed dniem wydania postanowienia o ogłoszeniu upadłości.

A) Termin wniesienia powództwa o uznanie czynności za bezskuteczną

W ustawie przewidziano określony termin na wniesienie powództwa o uznanie czynności za bezskuteczną: dwa lata od dnia wydania postanowienia o ogłoszeniu upadłości.

B) Pojęcie „szkody przeciwko mieniu”

Czynności podejmowane przez dłużnika w „okresie istnienia podejrzenia” mogą zostać uznane za bezskuteczne, jeżeli okaże się, że wywierają niekorzystny wpływ na majątek objęty postępowaniem. Strona wnosząca zażalenie musi w zadowalającym stopniu udowodnić szkodę pieniężną. Biorąc jednak pod uwagę trudności związane zwykle z należyтым udowodnieniem szkodliwego charakteru określonych czynności, ustawa o upadłości ułatwia wytaczanie powództw przez przyjęcie szeregu domniemań. Podobnie jak w przypadku innych gałęzi prawa, domniemania mogą mieć niewzruszalny lub wzruszalny charakter. Zatem: a) domniemanie istnienia szkody pieniężnej uznaje się za niewzruszalne w dwóch przypadkach: (i) w przypadku swobodnego zbycia składników majątku, z wyjątkiem przekazania ich w postaci darowizny w celu ich dalszego wykorzystywania oraz (ii) w przypadku zrealizowania płatności i podjęcia innych czynności skutkujących wywiązaniem się z zobowiązań, których termin wymagalności przypada po wydaniu postanowienia o ogłoszeniu upadłości, chyba że są one objęte zabezpieczeniem – wówczas domniemanie dopuszcza możliwość przedstawienia dowodu przeciwnego; b) domniemanie istnienia szkody pieniężnej uznaje się za wzruszalne w trzech przypadkach: (i) w przypadku zbycia składników majątku za wynagrodzeniem osobom,

z którymi niewypłacalnego dłużnika łączą szczególne relacje; (ii) w przypadku obciążenia składników majątku opłatami na poczet istniejących wcześniej zobowiązań lub na poczet nowych zobowiązań zaciągniętych w celu zastąpienia wcześniejszych zobowiązań; oraz (iii) w przypadku płatności lub innych czynności skutkujących zaciągnięciem zobowiązań objętych zabezpieczeniem, których termin wymagalności przypada po wydaniu postanowienia o ogłoszeniu upadłości.

C) Procedura

Legitymacja procesowa do wytaczania skargi pauliańskiej (*acción rescisoria*) w postępowaniu upadłościowym przysługuje syndykowi. Do celów ochrony wierzycieli przed biernością syndyków, na mocy obowiązujących przepisów wierzycielom, którzy zwrócili się do syndyka na piśmie o wytoczenie skargi pauliańskiej, przysługuje również pomocnicza lub drugorzędna legitymacja procesowa, jeżeli syndyk nie wytoczy takiego powództwa w terminie dwóch miesięcy od dnia wystosowania wniosku o jego wytoczenie. Ustawa zawiera przepisy mające na celu zapewnienie syndykom możliwości skutecznego wywiązywania się z powierzonych im obowiązków polegających na niedopuszczeniu do zbycia majątku objętego postępowaniem. Jeżeli chodzi o powództwa dotyczące umów w sprawie refinansowania, legitymacja procesowa przysługuje wyłącznie syndykowi, pomijając wszelkie pomocnicze legitymacje procesowe.

Aby objąć umowy w sprawie refinansowania ochroną, w przyjętych niedawno zmianach legislacyjnych przewidziano przepisy szczególne ustanawiające mechanizmy ochronne, dzięki którym umowy te (w przypadku, gdy zostały przyjęte pod określonymi warunkami) będą zabezpieczone przed powództwami o stwierdzenie ich bezskuteczności (*acciones de refinanciación*) (art. 71a).

Ostatnia aktualizacja: 23/04/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.